

III. ÚS 150/99

Z pohledu ústavněprávního nutno stanovit podmínky, za splnění kterých nesprávná aplikace jednoduchého práva obecnými soudy má za následek porušení základních práv a svobod. Ústavní soud spatřuje tyto podmínky v následujících okolnostech: Základní práva a svobody v oblasti jednoduchého práva působí jako regulativní ideje, pročež na ně obsahově navazují komplexy norem jednoduchého práva. Porušení některé z těchto norem, a to v důsledku svévole (např. nerespektováním kogentní normy) anebo v důsledku interpretace, jež je v extrémním rozporu s principy spravedlnosti (např. přepjatý formalismus), pak zakládá dotčení na základním právu a svobodě. Jak Ústavní soud opakovaně zdůraznil (III. ÚS 84/94, III. ÚS 166/95 a další), jedním z principů, představujícím součást práva na řádný proces (čl. 36 odst. 1 Listiny) a vylučujícím libovůli při rozhodování, je nezbytná návaznost mezi skutkovými zjištěními a úvahami při hodnocení důkazů na straně jedné a právními závěry na straně druhé. V případě, kdy jsou právní závěry soudu v extrémním nesouladu s vykonanými skutkovými zjištěními anebo z nich v žádné možné interpretaci odůvodnění soudního rozhodnutí nevyplývají, nutno takovéto rozhodnutí považovat za stojící v rozporu s čl. 36 odst. 1 Listiny . Tímto způsobem nevydání věci, ačkoli pro ně byly dány zákonné důvody ve smyslu zákona o mimosoudních rehabilitacích, představuje pak porušení čl. 11 odst. 3 Listiny , dle něhož vlastnictví nesmí být zneužito na újmu práv druhých, v daném případě na újmu práva osoby oprávněné na vydání věci.

Ústavní soud

rozhodl po ústním jednání dne 20. ledna 2000 v senátě ve věci ústavní stížnosti Ing. M. Č., Ing. M. Č., Ing. V. J., všech zastoupených JUDr. L. C., advokátem, za účasti vedlejšího účastníka T. H., a. s., zastoupeného Mgr. D. R., advokátem, proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 28. prosince 1998, č. j. 11 Co 158/98-75, jímž byl potvrzen rozsudek Okresního soudu v Lounech ze dne 5. prosince 1997, č. j. 7 C 214/92-45, o zamítnutí návrhu na vydání nemovitostí, takto:

Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 28. prosince 1998, č. j. 11 Co 158/98-75, a rozsudek Okresního soudu v Lounech ze dne 5. prosince 1997, č. j. 7 C 214/92-45, se zrušují.

Odůvodnění

Návrhem, podaným k doručení Ústavnímu soudu dne 22. března 1999, tj. ve lhůtě stanovené v § 72 odst. 2 zákona č. 182/1993 Sb. , ve znění pozdějších předpisů, se stěžovatelé domáhají zrušení rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 28. prosince 1998, č. j. 11 Co 158/98-75, jímž byl potvrzen rozsudek Okresního soudu v Lounech ze dne 5. prosince 1997, č. j. 7 C 214/92-45, o zamítnutí návrhu na vydání nemovitostí. Uvedenými rozhodnutími soudů se cítí být dotčeni v základních právech a svobodách, plynoucích z čl. 11 odst. 1 a čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále Listina), čl. 90 Ústavy a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod .

Z obsahu spisu Okresního soudu v Lounech sp. zn. 7 C 214/92 a správního spisu Okresního úřadu v Lounech, referátu finančního, Fin.2/97/Kr, jež si Ústavní soud vyžádal, bylo zjištěno následující:

Stěžovatelé se žalobou před obecnými soudy domáhali vydání přesně určených nemovitostí dle zákona č. 87/1991 Sb. , ve znění pozdějších předpisů, přičemž v části vzali svůj návrh zpět, protože bylo v této části řízení Okresním soudem v Lounech zastaveno.

Žalobní návrh stěžovatelé opírají o práva plynoucí ze zákona č. 87/1991 Sb. , ve znění pozdějších předpisů, přičemž z podané argumentace lze pouze dovodit, že titulem pro vydání nemovitostí mělo být znárodnění vykonané v rozporu s tehdy platnými zákonnými předpisy dle § 6 odst. 1 písm. k) uvedeného zákona .

Okresní soud v Lounech v rozsudku ze dne 5. prosince 1997, č. j. 7 C 214/92-45, návrh na vydání nemovitostí zamítl. Po provedeném dokazování dospěl totiž k závěru, že předmětné nemovitosti přešly na stát konfiskací dle dekretu prezidenta republiky č. 108/1945 Sb. , a to na základě konečného rozhodnutí Ústředního národního výboru hl. města Prahy ze dne 26. ledna 1956, č. j. Fin./3-221-56, přičemž přechod majetku právního předchůdce stěžovatelů na stát měl nastat dnem 30. října 1945, čili vyhlášením uvedeného dekretu prezidenta republiky, a tudíž v době mimo rozhodné období ve smyslu zákona o mimosoudních rehabilitacích .

V odvolání stěžovatelé polemizují se závěrem soudu prvního stupně o přechodu předmětného majetku na stát konfiskací a tvrdí, že k uvedenému přechodu došlo znárodněním, a to v rozporu s tehdy platnými právními předpisy. Odkazuje na konstantní judikaturu Ústavního soudu (III. ÚS 114/93), poukazují na porušení povinnosti ministra rozhodnout osobně o rozsahu znárodnění, a dále namítají porušení ustanovení, určujícího minimální hranici počtu zaměstnanců pro znárodnění. Pokud by přechod daného majetku na stát byl posuzován dle konfiskačních výměrů, argumentují v odvolání judikaturou obecných soudů, dle nichž nutno konfiskace majetku dle dekretu prezidenta č. 108/1945 Sb. posuzovat v režimu zákona o mimosoudních rehabilitacích , pokud konfiskační výměry byly vydány v rozhodné době.

Krajský soud rozsudkem ze dne 28. prosince 1998, č. j. 11 Co 158/98-75, rozsudek Okresního soudu v Lounech ze dne 5. prosince 1997, č. j. 7 C 214/92-45, potvrdil, když odvolání stěžovatelů neshledal důvodným. Nad rámec argumentace soudu prvního stupně se zabýval rozsahem možné aplikace zákona o mimosoudních rehabilitacích i na případy přechodu majetku oprávněných osob dle dekretu prezidenta republiky č. 108/1945 Sb. , když poukázal na nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 28/94, dle něhož je na základě zákona o mimosoudních rehabilitacích přípustné vydání majetku toliko za podmínek § 6 odst. 2 a § 2 odst. 1 písm. c) tohoto zákona , pokud správní orgán rozhodoval o splnění podmínek podle dekretu č. 108/1945 Sb. až po 25. únoru 1948, tedy v rozhodném období ve smyslu ustanovení § 1 zákona č. 87/1991 Sb. , ve znění pozdějších předpisů. Soud odvolací přitom dospěl k závěru, dle něhož na posuzovanou věc ani jeden z obou možných důvodů aplikace zákona o mimosoudních rehabilitacích nedopadá. Z pohledu ustanovení § 2 odst. 1 písm. c) zákona č. 87/1991 Sb. , ve znění pozdějších předpisů, dovodil, že v případě právního předchůdce stěžovatele ke konfiskaci majetku nedošlo v důsledku politické persekuce nebo postupu porušujícího obecně uznávaná lidská práva a svobody, když nepřipustil oprávnění soudu přezkoumávat věcnou správnost správního rozhodnutí (s odvoláním na ustanovení § 135 o. s. ř.) z pohledu adekvátnosti aplikace podmínek obsažených v § 1 dekretu . Aplikaci restitučního titulu dle § 6 odst. 2 zákona o mimosoudních rehabilitacích připouští odvolací soud v případě konfiskace pouze tehdy, pakliže by o tom nebyl vydán příslušný výměr, popřípadě by nenabylo takové rozhodnutí právní moci, nebo bylo zrušeno, což rovněž, dle jeho přesvědčení, na předmětnou věc nedopadá. Za této situace Krajský soud v Ústí nad Labem považoval za správné rozhodnutí soudu prvního stupně, pokud tento návrh stěžovatelů zamítl, aniž by se zabýval dalšími skutečnostmi, vyžadujícími případného bližšího objasnění (tj. otázkou případného znárodnění či otázkou, zda přestavbou

ztratily nemovitosti svůj stavebně technický charakter, což tvořilo součást argumentace odpůrce v řízení před obecnými soudy).

Ústavní stížnost vytýká rozhodnutím obecných soudů zejména extrémní nesoulad mezi provedenými důkazy a přijatými právními závěry. Poukazuje zejména na datum úmrtí právního předchůdce stěžovatelů dne 5. listopadu 1954, jež předcházelo datu konečného rozhodnutí o konfiskaci dne 26. ledna 1956. Jelikož úmrtí účastníka správního řízení v průběhu řízení o odvolání proti dosud nepravomocnému rozhodnutí o konfiskaci mělo, dle přesvědčení stěžovatelů, za následek nutnost zastavení řízení ex lege, a pokud se tak nestalo a rozhodnutí bylo vydáno proti zemřelému bez účasti jeho dědiců, pak takový postup správního orgánu měl za následek nicotnost správního rozhodnutí, k němuž z úřední povinnosti nelze přihlížet. V této souvislosti stěžovatelé poukazují i na výměr Magistrátu hl. města Prahy, referátu pro správu majetku, ze dne 17. prosince 1947, č. j. 80185-NS-47- živ.-Ka, kterým bylo rozhodnuto, že v dané věci nejsou dány podmínky pro konfiskaci majetku dle dekretu č. 108/1945 Sb. , a dále poukazují i na osvědčení o národní a politické spolehlivosti právního předchůdce stěžovatelů ze dne 31. srpna 1945. Z uvedeného dovozují závěr, dle něhož v případě, že v řízení o konfiskaci majetku dle dekretu č. 108/1945 Sb. byla vydána dvě zcela protichůdná rozhodnutí, musí soud zvláště pečlivě zkoumat, zda rozhodnutí vydaná po 25. únoru 1948 nebyla postupem uvedeným v ustanovení § 2 odst. 1 písm. c) zákona č. 87/1991 Sb. , tj. jaké důkazy vedly správní orgány v rozhodném období ke zcela jiným právním závěrům, než v době existence právního státu.

V ústavní stížnosti je dále vyjádřen názor, dle něhož v případě, když k přechodu majetku na stát mohlo dojít podle dvou různých skutečností uvedených v ustanovení § 6 zákona č. 87/1991 Sb. , ve znění pozdějších předpisů, je rozhodující ten titul, podle kterého stát věci skutečně převzal, tj. v případě nemovitostí ten důvod, který byl zapsán do pozemkové knihy, evidence nemovitostí apod. Uvedený právní názor je podepřen i odkazem na ustanovení § 3 odst. 3 zákona č. 231/1991 Sb. , ve znění pozdějších předpisů, které umožňuje prokázání důvodu převzetí znárodněných nemovitostí státem výpisem z pozemkové knihy. V předmětné věci přitom k vkladu vlastnického práva k dané nemovitosti pro Spojené smaltovny a závody na kovové zboží, n. p., došlo dne 10. května 1950 (tj. ještě za účinnosti o. z. o.), přičemž vyvlastňovací výměr ministerstva průmyslu byl vydán dne 2. prosince 1949.

Jak bylo již uvedeno, v naznačeném, dle jejich přesvědčení extrémním, rozporu mezi skutkovými zjištěními a právními závěry obecných soudů, jakož i v neakceptování judikatury Ústavního soudu, spatřují stěžovatelé dotčení v základních právech a svobodách, plynoucích z čl. 11 odst. 1 a čl. 36 odst. 1 Listiny , dále čl. 90 Ústavy a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod .

Na základě výzvy Ústavního soudu podle § 42 odst. 4 a § 76 odst. 1 zákona č. 182/1993 Sb. , ve znění pozdějších předpisů, podal dne 12. listopadu 1999 Krajský soud v Ústí nad Labem k předmětné ústavní stížnosti vyjádření, v němž předseda senátu 11 Co ve věci samé odkazuje na obsah odůvodnění stížností napadeného rozsudku krajského soudu. Vycházejí z nesporných skutkových okolností případu, ve vyjádření zvláště poukazuje na skutečnost, že soud odvolací v dané věci zkoumal i rozsah možné aplikace zákona o mimosoudních rehabilitacích na případy přechodu majetku oprávněných osob dle dekretu prezidenta republiky č. 108/1945 Sb. , a to s ohledem na právní názor, obsažený v nálezu Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 28/94, přičemž dospěl k závěru, dle něhož žádná z těchto možností na předmětnou věc nedopadá.

Za podstatnou námitku stěžovatele účastník řízení považuje poukaz na nicotnost výměru o konfiskaci majetku ze dne 7. prosince 1949. Krajský soud ve svém rozhodování nicotnost konfiskačního správního aktu neuvažoval, když tato nebyla ze strany stěžovatelů namítána, takže

soud považoval za nesporné, že příslušný konfiskační výměr se stal po rozhodnutí příslušného orgánu pravomocným. V této souvislosti se ve vyjádření poukazuje na protokol o jednání před odvolacím soudem ze dne 17. prosince 1998, dle něhož zástupce stěžovatelů výslovně prohlásil, že vadnost konfiskačních výměrů nenamítá a že v tomto ohledu zmíněné námítky vztahuje na znárodňovací dekrety.

Účastník řízení závěrem svého vyjádření namítá nekonkrétnost výtky nerespektování nálezů Ústavního soudu, když se v ústavní stížnosti jedná pouze o zcela všeobecné tvrzení bez označení příslušných dotčených nálezů.

III.

III/a

Hodnocení ústavnosti zásahu orgánu veřejné moci do základních práv a svobod se skládá z několika komponentů (III. ÚS 102/94, III. ÚS 114/94, III. ÚS 84/94, III. ÚS 142/98, III. ÚS 224/98 a další). Prvním je posouzení ústavnosti aplikovaného ustanovení právního předpisu (což vyplývá z § 68 odst. 2 zákona č. 182/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů). Dalšími komponenty jsou hodnocení dodržení ústavních procesních práv, a konečně posouzení ústavně konformní interpretace a aplikace hmotného práva.

V předmětné věci Ústavní soud neshledal důvod k posuzování ústavnosti aplikovaného hmotného a procesního práva.

III/b

Skutková zjištění, provedená obecnými soudy v dané věci, jsou mezi účastníky řízení nesporná a lze je seřadit a doplnit do následující posloupnosti:

- dne 4. října 1946 podal Místní národní výbor v Lenešicích návrh na konfiskaci majetku právního předchůdce stěžovatelů (správní spis Okresního úřadu v Lounech, referátu finančního, sp.zn. Fin.2/97/Kr),

- výměrem ze dne 17. prosince 1947, č. j. 80185-NS-47-Živ.-Ka Magistrát hl. města Prahy rozhodl tak, že v dané věci nejsou dány podmínky pro konfiskaci (správní spis Okresního úřadu v Lounech, referátu finančního, sp. zn. Fin.2/97/Kr),

- výměrem Magistrátu hl. města Prahy ze dne 28. února 1948, č. j. 13990-NS-48.Živ.Ka., byla na předmětný majetek zavedena národní správa podle § 3 a 7 dekretu č. 5/1945 Sb., jejíž důvodem bylo označeno připravované znárodnění předmětného podniku a hrozba nebezpečí zásahů hospodářsky neodůvodněných a ohrožujících plynulý chod výroby a hospodářského života, přičemž národním správcem byly určeny Československé smaltovny, továrny na kovové zboží, n. p., (uvedený výměr byl výměrem Magistrátu hl. města Prahy ze dne 30. dubna 1948, č. j. 20601 NS/48-Živ.-Ka, zrušen, a to z důvodu vydání výměru Ministerstva průmyslu o zavedení národní správy (správní spis Okresního úřadu v Lounech, referátu finančního, sp.zn. Fin.2/97/Kr),

- výměrem Ministerstva průmyslu ze dne 1. března 1948, č. j. V/7-89878/48, zavedena na předmětný majetek národní správa dle dekretu č. 5/1945 Sb., přičemž prozatímním národním správcem byly určeny Spojené smaltovny a závody na kovové zboží, n. p., (správní spis Okresního úřadu v Lounech, referátu finančního, sp. zn. Fin.2/97/Kr),

- na základě odvolání Osídlovacího úřadu a Fondu národní obnovy v Praze dne 7. prosince 1949 rozhodl Obvodní národní výbor v Praze 2 pod č. j. 562-7/12-49/Vít., o konfiskaci veškerého předmětného majetku (čl. 63b spisu Okresního soudu v Lounech sp. zn. 7 C 214/92),

- k odvolání právního předchůdce stěžovatelů bylo dané rozhodnutí rozhodnutím Ústředního národního výboru hl. města Prahy ze dne 22. února 1950, č. j. 562-20.II.1950- VIII/4 Dr. Sa/L., zrušeno pro vadnost po stránce materiální i formální a vráceno Obvodnímu národnímu výboru v Praze 2 k dalšímu řízení (správní spis Okresního úřadu v Lounech, referátu finančního, sp. zn. Fin.2/97/Kr),

- výměrem Obvodního národního výboru v Praze 2 ze dne 31. března 1950, č. j. 562-6/3- 50-2-Vít, bylo opětovně rozhodnuto o konfiskaci veškerého majetku právního předchůdce stěžovatelů, a to dle § 1 odst. 2 dekretu č. 108/1945 Sb. (č. l. 63 spisu Okresního soudu v Lounech sp. zn. 7 C 214/92),

- dne 5. listopadu 1954 právní předchůdce stěžovatelů zemřel (přílohy k č. l. 18 spisu Okresního soudu v Lounech sp. zn. 7 C 214/92 - potvrzení Státního notářství Praha východ ze dne 1. října 1991),

- dne 26. ledna 1956 finální odbor rady Ústředního národního výboru hl. města Prahy rozhodnutím č. j. Fin./3-221-56 odvolání do předchozího konfiskačního rozhodnutí zamítl (č. l. 63 spisu Okresního soudu v Lounech sp. zn. 7 C 214/92),

- vyhláškou ministra průmyslu č. 1254/1948 Ú. l. I v bodě B. 56 byly ke dni 1. ledna 1948 znárodněny dle § 1 odst. 4 zákona č. 114/1948 Sb. , ze dne 28. dubna 1948, předmětné nemovitosti s tím, že dle § 4 odst. 7 dekretu č. 100/1945 Sb. rozsah znárodnění vymezí ministr průmyslu,

- dílčím výměrem Ministerstva průmyslu ze dne 2. prosince 1949 č. j. 182.252/1949-V-IV- 2, byly předmětné nemovitosti znárodněny dle § 4 dekretu prezidenta republiky č. 100/1945 Sb. , ve znění čl. II zákona č. 114/1948 Sb. (č. l. 31 spisu Okresního soudu v Lounech sp. zn. 7 C 214/92),

- dne 10. května 1950 byl proveden na základě předchozího výměru vklad vlastnického práva k dané nemovitosti pro Spojené smaltovny a závody na kovové zboží, n. p. (č. l. 34 spisu Okresního soudu v Lounech sp. zn. 7 C 214/92).

Obecné soudy z daných skutkových zjištění dovedly k závěr, dle něhož na posuzovanou věc ani jeden z obou možných důvodů aplikace zákona o mimosoudních rehabilitacích nedopadá. Z pohledu ustanovení § 2 odst. 1 písm. c) zákona č. 87/1991 Sb. , ve znění pozdějších předpisů, dle jejich názoru, v případě právního předchůdce stěžovatele ke konfiskaci majetku nedošlo v důsledku politické persekuce nebo postupu porušujícího obecně uznávaná lidská práva a svobody, když nepřipustily oprávnění soudu přezkoumávat věcnou správnost správního rozhodnutí (s odvoláním na ustanovení § 135 o. s. ř.) z pohledu adekvátnosti aplikace podmínek obsažených v § 1 dekretu . Bezvýjimečná aplikace ustanovení § 135 o. s. ř. v oblasti působnosti zákona o mimosoudních rehabilitacích činí pak první z důsledků nálezu Ústavního soudu ve věci sp. zn. I. ÚS 28/94 neuplatnitelným (jedná se o sofistikovanější analogii známého principu, obsaženého ve slavném románu Josepha Hellera, Hlava 22). Ustanovení § 2 odst. 1 písm. c) zákona o mimosoudních rehabilitacích je tudíž ve vztahu k § 135 o. s. ř. ustanovením speciálním a umožňuje v daném rozsahu přezkoumat a posoudit i pravomocná konfiskační rozhodnutí.

Aplikaci restitučního titulu dle § 6 odst. 2 zákona o mimosoudních rehabilitacích připouští odvolací soud v případě konfiskace pouze tehdy, pakliže by o tom nebyl vydán příslušný výměr, popřípadě by nenabýlo takové rozhodnutí právní moci, nebo bylo zrušeno, což rovněž, dle jeho přesvědčení, na předmětnou věc nedopadá.

Dle judikatury Nejvyššího správního soudu (rozhodnutí ze dne 31. prosince 1946, Boh. A 1512/46) se i na konfiskační řízení (v dané věci dle dekretu 12/1945 Sb.) vztahují ustanovení správního řádu (vládní nařízení č. 8/1928 Sb.). Uvedený závěr nepochybně platil i pro řízení konfiskační dle dekretu č. 108/1945 Sb. , když tento toliko pro řízení před Fondy národní obnovy stanovil přiměřené použití vládního nařízení č. 8/1928 Sb. (nikoliv však pro řízení konfiskační). Dle ustanovení § 72 odst. 2 vládního nařízení č. 8/1928 Sb. je rozhodnutí vydáno, pokud ve správních předpisech není ustanoveno jinak a nebylo-li prohlášeno v přítomnosti stran ústním prohlášením, doručením písemného jeho vyhotovení. Jelikož v dané věci není ustanoveno dekretem č. 108/1945 Sb. jinak a jelikož, jak plyne ze správního spisu Okresního úřadu v Lounech, referátu finančního, sp. zn. Fin.2/97/Kr, nebylo předmětné konfiskační rozhodnutí prohlášeno v přítomnosti stran ústním prohlášením, a jelikož je toto rozhodnutí adresováno právnímu předchůdci stěžovateli a jeho otci, kteří v dané době již nežili, a nikoli právním sukcesorům, a jelikož ve správním spise není obsaženo potvrzení o jeho doručení, lze z toho oprávněně dovodit, že na konfiskační výměr finančního odboru rady Ústředního národního výboru hl. města Prahy rozhodnutím dne 26. ledna 1956, č. j. Fin./3-221-56, nutno nahlížet jako kdyby nebyl vydán (podrobně k procesní sukcesi dle vládního nařízení č. 8/1928 Sb. viz J. Hoetzel, Československé správní právo, část všeobecná, Praha 1937, s. 328 a násl.). Podmínkou sukcese procesní by byla sukcese hmotněprávní, jež byla podmíněna provedením dědického řízení, jeho obsahem by musely být i předmětné nemovitosti. K takovému dědickému řízení nedošlo (viz potvrzení Státního notářství Praha-východ ze dne 1. října 1991 - příloha k č. l. 18 spisu Okresního soudu v Lounech sp. zn. 7 C 214/92), a ani dojít nemohlo, protože jeho podmínkou by muselo být zrušení výše uvedené znárodňovací vyhlášky a na ni navazujícího znárodňovacího výměru.

Z uvedeného plyne, a to i z pohledu odůvodnění rozhodnutí krajského soudu, jelikož konfiskační výměr nenabyl právní moci (a ani jí nabýt nemohl), že v daném případě jsou dány rovněž podmínky pro posouzení aplikace § 6 odst. 2 zákona o mimosoudních rehabilitacích . Na tomto závěru nemění nic ani námitka účastníka řízení, dle níž na uvedenou skutečnost stěžovatelé neupozornili v řízení před obecnými soudy: Zkoumání podmínek obsažených v ustanovení § 135 odst. 2 o. s. ř. je věcí soudu, tj. věcí soudu je učinit závěr, zda v rozhodované věci bylo vydáno rozhodnutí, z něhož v dalším pak soud vychází. K nenaplnění podmínek právní moci individuálního právního aktu, z něhož soud v dalším řízení vychází, se nepřihlíží k námitce účastníků řízení, nýbrž z úřední povinnosti.

Z uvedených důvodů nelze přijmout závěry obecných soudů, potvrzující zákonnost konfiskace předmětného majetku.

Ústavní soud se dále neztotožňuje s postupem soudů obou instancí, když se nezabývaly dalšími skutečnostmi, vyžadujícími případné bližší objasnění, a to zejména otázkou případného znárodnění majetku právního předchůdce stěžovatelů. Ústavní soud v dnes již konstantní judikatuře (III. ÚS 232/96 a další) se ztotožnil s právním názorem Ústavního soudu ČSFR, vyjádřeném v nálezu ve věci vedené pod sp. zn. I. ÚS 597/92 (č. 16 Sbírký usnesení a nálezů Ústavního soudu ČSFR, ročník 1992). Jádro tohoto názoru spočívá v odmítnutí akceptace retroaktivních důsledků znárodňovacích zákonů, přijatých po komunistickém převratu 25. února 1948 (mezi něž patří i zákon č. 114/1948 Sb.), a vztažení jím upraveného postupu znárodnění i z

hlediska rozhodné doby pod režim restitučních zákonů, tj. i zákona o mimosoudních rehabilitacích.

Ústavní soud se v této souvislosti opakovaně vyjádřil i k naplnění podmínek, vyžadovaných v ustanovení § 6 odst. 1 písm. k) zákona o mimosoudních rehabilitacích (nálezy sp. zn. III. ÚS 114/93, III. ÚS 232/96 a další), když dospěl ke stanovisku, podle něhož rozhodovací pravomoc ve věcech znárodnění, ať již šlo o znárodnění samotné či o jeho rozsah nebo o náhradové otázky se znárodněním spojené, byla svěřena výlučně do rukou ministra. Tato právní konstrukce byla spjata s předpokladem, dle něhož nemá-li se, alespoň v obecné poloze, připustit, že znárodnovací režim založený dekrety č. 100/1945 Sb. a č. 101/1945 Sb. , ve znění zákonů č. 114/1948 Sb. a č. 115/1948 Sb. , byl výrazem pouze "třídní vůle", čili pouhé libovůle, pak nelze usoudit jinak, než že samotný proces znárodnění, jeho rozsah, jakož i důsledky z něj vyplývající, daly se pod politickou odpovědností příslušného ministra. Osobu ministra a jeho ústavní a politickou odpovědnost nelze tudíž zaměňovat za jeho úřad, tedy za ministerstvo, příp. za jeho podřízeného úředníka bez ústavní odpovědnosti. Jak plyne z výše uvedených zjištění, uvedený závěr se plně vztahuje i na posuzovanou věc.

III/c

Z pohledu ústavněprávního nutno stanovit podmínky, za splnění kterých nesprávná aplikace jednoduchého práva obecnými soudy má za následek porušení základních práv a svobod. Ústavní soud spatřuje tyto podmínky v následujících okolnostech: Základní práva a svobody v oblasti jednoduchého práva působí jako regulativní ideje, pročež na ně obsahově navazují komplexy norem jednoduchého práva. Porušení některé z těchto norem, a to v důsledku svévole (např. nerespektováním kogentní normy) anebo v důsledku interpretace, jež je v extrémním rozporu s principy spravedlnosti (např. přepjatý formalismus), pak zakládá dotčení na základním právu a svobodě.

V posuzované věci obecné soudy nesprávně aplikovaly ustanovení § 2 odst. 1 písm. c) , § 6 odst. 1 písm. k) a § 6 odst. 2 zákona č. 87/1991 Sb. , ve znění pozdějších předpisů, a to ve vztahu k ustanovení § 135 o. s. ř. , ustanovením dekretu 100/1945 Sb. , ve znění zákona č. 114/1948 Sb. , vládního nařízení č. 8/1928 Sb. , jakož i dekretu č. 108/1945 Sb. Ústavním soudem vytýkaná nesprávnost aplikace uvedených ustanovení jednoduchého práva spočívá v porušení principu zákazu svévole. Jak Ústavní soud opakovaně zdůraznil (III. ÚS 84/94, III. ÚS 166/95 a další), jedním z principů, představujícím součást práva na řádný proces (čl. 36 odst. 1 Listiny) a vylučujícím libovůli při rozhodování, je nezbytná návaznost mezi skutkovými zjištěními a úvahami při hodnocení důkazů na straně jedné a právními závěry na straně druhé. V případě, kdy jsou právní závěry soudu v extrémním nesouladu s vykonanými skutkovými zjištěními anebo z nich v žádné možné interpretaci odůvodnění soudního rozhodnutí nevyplývají, nutno takovéto rozhodnutí považovat za stojící v rozporu s čl. 36 odst. 1 Listiny . Tímto způsobené nevydání věci, ačkoli pro ně byly dány zákonné důvody ve smyslu zákona o mimosoudních rehabilitacích, představuje pak porušení čl. 11 odst. 3 Listiny , dle něhož vlastnictví nesmí být zneužito na újmu práv druhých, v daném případě na újmu práva osoby oprávněné na vydání věci.

Vzhledem k výše uvedeným důvodům Ústavní soud rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne ze dne 28. prosince 1998, č. j. 11 Co 158/98-75, jímž byl potvrzen rozsudek Okresního soudu v Lounech ze dne 5. prosince 1997, č. j. 7 C 214/92-45, o zamítnutí návrhu na vydání nemovitosti, zrušil. Jelikož důvody zrušení rozsudku soudu odvolacího byly založeny v rozhodující míře již rozhodnutím soudu prvního stupně, jakož i z důvodu procesní ekonomie, Ústavní soud rozhodl i o zrušení rozhodnutí Okresního soudu v Lounech ze dne 5. prosince

1997, č. j. 7 C 214/92-45 [§ 82 odst. 1 , odst. 3 písm. a) zákona č. 182/1993 Sb. , ve znění pozdějších předpisů].

Poučení: Proti tomuto nálezu se nelze odvolat.

V Brně dne 20. ledna 2000